

ОСНОВНІ ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ

Соціальні і політичні процеси, що відбуваються в нашому суспільстві, є певним стимулом до самовираження особистості, сприяють її ранній соціалізації. За шаленого розвитку новітніх технологій, зростаючих потоків інформації, за різних форм виявлення соціальних ролей постає проблема «глибинної людської самотності» [2, с. 5]. На тлі епохального досвіду самотності, відчуженого й атомізованого людського буття, тема діалогу, відкритості є досить актуальною в системі суспільних відносин.

Людина – продукт природи і суспільства. Повноцінний розвиток особистості, і передусім психічний, соціальний, залежить від її спілкування.

Метою цієї статті є розкриття особливостей педагогічного спілкування та виокремлення психолого-педагогічних умов ефективної реалізації взаємодії у сфері міжособистісних стосунків.

Спілкування як взаємодію соціальних суб'єктів розглядали Г. Андрєєва, О. Бодальов, М. Громкова, В. Кан-Калик, Н. Кузнєцова, Б. Ломов. Окремі аспекти спілкування знайшли відображення в працях І. Богданової, А. Добрович, А. Маркової, І. Чернокозова. Питання формування стилю міжособистісної взаємодії, готовності до особистісно орієнтованого спілкування розкриваються в працях К. Богатирьова, І. Зязюна, В. Лівенцової, Л. Савенкової. Проблеми культури спілкування висвітлювались авторами І. Афанасьєвим, В. Грехневим, А. Коваль, В. Малаховим, Я. Радевич-Винницьким.

У вітчизняних психологічних працях можна виокремити два підходи до розуміння сенсу спілкування. Перший полягає в розгляді спілкування як складової керованої діяльності, яка включає перцептивний, комунікативний та інтерактивний аспекти. Другий підхід акцентує увагу на тому, що спілкування виступає як самостійна психологічна категорія й має такі характеристики: суб'єкт-суб'єктний зв'язок тих, хто спілкується, активність, творчу позицію, відвертість між партнерами.

Спілкування є особливим видом соціальної взаємодії людей і формою її виявлення. Спілкування – це цілеспрямована взаємодія, за якої встановлюються і розвиваються контакти між людьми, виробляються і дотримуються загальні правила, тактика і стратегія поведінки. Основу спілкування становлять потреби людей у забезпеченні умов життєдіяльності, інформаційному обміні, реалізація спільних та індивідуальних завдань,

досягнення спільних та індивідуальних цілей [3, с. 203–204].

Але перехід від директивно-імперативного до демократичного, рівноправного способу спілкування, від монологічного – до діалогічного спілкування ніколи не відбудеться, якщо до нього не готові обидві сторони, що беруть участь у спілкуванні. Аби такий вид спілкування став реальністю, необхідна сформованість гуманістичного за своїм характером комунікативного ядра особистості як у педагога, так і в учня. Чи буде педагогічне спілкування оптимальним, залежить від педагога, від рівня його педагогічної майстерності і комунікативної культури. Для встановлення позитивних взаємин з учнями вчитель має виявляти доброзичливість і повагу до кожного з учасників навчального процесу, радіти успіхам та співпереживати за помилки вихованців, вміти співчувати їм. Саме така взаємодія об'єктивна і буде сприяти гуманізації стосунків «учитель-учень» і всього навчання в цілому.

Спілкування – невід'ємний елемент праці вчителя, який включає:

- а) знання основ педагогіки спілкування;
- б) володіння умінням організувати спілкування, управляти ним, як власним психічним станом;
- в) сформованість певних етично-особистісних якостей педагога [1].

Важливим аспектом спілкування педагога-майстра є уміння слухати. Воно виявляється у повазі до того, хто відповідає, зосередженості на суті розмови, в умінні підтримати того, хто говорить, звернутися за уточненнями.

Перцептивний аспект спілкування передбачає уміння проникнути у внутрішній душевний стан, зрозуміти мотиви дій, вчинків, переживань співрозмовника. Не менш важливим аспектом спілкування є інтерактивна спрямованість [1]. При організації діяльності педагогічно доцільне спілкування стимулює, координує, упорядковує процес, створює емоційну атмосферу, сприяє формуванню позитивних взаємин. При її завершенні, при підбитті підсумків важливо поєднувати оцінку і самооцінку спільних дій, прогнозувати діяльність вихованців і педагога.

Педагог-майстер чітко визначає позицію вихованців і свою особисту, враховує індивідуальні особливості, рівень розвитку учнів і міру актуалізації власного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Дубінка М. Психолого-педагогічні умови забезпечення ефективності міжособистісного спілкування // Рідна школа – № 4. – 2007. – С. 33–35.
2. Малахов Віктор. Етика спілкування: Навч. посібник. – К., 2006.
3. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посібник. – К., 2005.